Posamezna številka stane 1 krono. Naročnina v državi SHS navaljnana.

Naročnina: vsak četrtek ob poldne s poštnim vred ali v Mariboru s dostavljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K, izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta St. 5. Listi se despošlja do odpovedi. Naročnine se plačuje naprej. Telefon štev. 220.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo „Katol. tiskovnega društva" dobivajo listi brez posebne priračnine. — Uredništvo: Koroška cesta St. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za vsakrstne oglase primerna poprava. Nezaprte reklamacije so poštnine prosta. Telefon St. 220.

40. štev. Maribor, dne 6. oktobra 1921. 55. letnik.

S čistimi računi na dan!

Znamenje dobrega gospodarstva je red in natančnost od vseh strani, pri našem državnem gospodarstvu pa baš tega v največji meri primanjkuje in zato pada tudi naš ugled v zunanjem svetu. Svet nas pozna, kot silno policijsko državo, kot državo, ki neprestano kupuje orožje in kot pravo zatočišče vseh pristašev ruskega carskega nasilja.

Vojaštvo in policija, to je ponos naših vladinovcev, za delo in socijalni napredek pa nimajo pravega razumevanja. Politika na zunaj se vedno ravna po politiki, katero vlada vodi v državi. Ce je ta slaba in če je z njo večji del naroda nezadovoljen, potem tudi v zunanjem svetu ni ne ugleda in ne kredita.

Že od nekdaj gledajo evropske države s prav posebnim občutkom na Balkan. Ene z odkrito mržnjo, češ, da tam ni kulture, druge pa z grabežljivim pohlepom v trdnem prepričanju, da se Balkance lahko preslepi in izkoristi. Današnji balkanizem je nekdanjega daleč prekosil, razlil se je čez Drino in Savo ter nudi danes raznim izkoriščevalcem najširše polje.

Srbsko državno gospodarstvo ni nikdar poznalo pravega reda, boljšati se je začelo kratko pred balkansko vojno, ki je pa to urejevanje preprečila ter iz naroda napravila velike siromake, iz politikov in veljakov pa najhujše špekulante in izkoriščevalce, ki so odirali med vojsko srbski, danes pa triplemenski narod države SHS.

V finančnem ministrstvu so zadnji državno-gospodarski zaključki od leta 1912, od tega časa pa strašni, pristno balkanski nered, v katerem se ne ve, kdo pije in kdo plača.

Po preobratu so srbski veljaki na hujskali srbski narod ter mu vtepli v glavo nekako zmagoslavno in samoljubno misel, ki hoče na vsak način nadvlado in prvo besedo srbskega plemena v skupni državi, pri tem pa niso mislili na narod, temveč na svoje osebne koristi. V vsaki vladi so si obdržali najvažnejša mesta in danes, ko sami vladajo proti ogromni večini naroda, so spravili državo tako daleč, da vlada veliko nezadovoljstvo in ogorčenje ne samo pri nas, v Sloveniji in Hrvatskih temveč tudi v Srbiji, kateri so vse obetali na škodo takozvanih „osvobojencev" ali bolje rečeno državljanov druge in tretje vrste — Hrvatov in Slovencev in katero so z brezvestnim hujskanjem upregli v svoje sebične namene.

Velesrbski politiki dobro poznajo delavno in kulturno moč Slovencev in Hrvatov, naložili so jim strašna bremena, sodelovati jih pa niso pustili, dobro vedoč, da bi se tedaj mnoga špekulacija in goljufija nad narodom preprečila in razkrila.

Napravili so si proste roke, delavske mandate so razveljavili, večino hrvatskih in slovenskih narodnih zastopnikov so potisnili v opozicijo in nad narodom, ki zahteva svobodo in pravico, so nametali kopo „obznan" in vsakovrstnih „izjemnih" zakonov.

Danes, ko režijo prazne državne blagajne, gospodje na vladi še vedno ne vedo, kje so pravi „protidržavni" elementi, ki so nam nakopali toliko ne sreče in obenem tudi toliko sramote vsled brezvestnosti in divjaškega nereda. V politiki je lahko, ljudi, ki niso za centralizem in za demokratsko-radikalno paševanje, se kratkomalo proglasi za „protidržavne" ter pusti, da jih policaji in žandarji pestijo po svoji mili volji, v gospodarstvu je pa drugače.

Radikalci in demokrati vladajo, sedaj pa gledajo prazno državno blagajno.

Finančni minister podaja svoje poročilo in priznava uradno, da v našem gospodarstvu ni reda. Knjig ni, zapisnikov ni in tako je vsaka točna ugotovitev premoženjskega stanja nemogoča. Slovenci in Hrvati plačujejo davke, Srbi sicer tudi, samo se ne more ugotoviti, v koliko zadoščajo svoji dolžnosti. To je prav razumljivo. Mi vemo, kaj plačamo, mi imamo knjige, v Srbiji pa še do danes nimajo ne zemljiške knjige, ne urejenih davkarij, skratka, nikogar ni, ki bi v Srbiji davke pravično uredil, razpisal in pobiral.

Visoki gospodje so gospodarili, računov pa niso polagali z lepim izgovorom, da se je med vojno vse izgubilo. Veljaki na vladi gospodarijo z državnim blagom, privatno premoženje jim raste, računi državnega gospodarstva se pa izgubljajo — v teh treh letih miru baš tako, kot med dolgo vojno.

Gospod minister poroča o tem, dela kisle obraze, maje z glavo, predlaga to, predlaga ono, do pravega predloga pa le ne pride, da spadajo vsi državni gospodarji, ki nimajo računov — naravnost pred sodišče.

Kdor plačuje in ve, kaj plačuje, zahteva tudi pravico odločiti o vodstvu gospodarstva in mi si pravic ne damo jemati ter hočemo na vsak način čisti obračun, dokler je še čas.

Somišljeniki darujte za sklad KZ.

Bratski spori.

Med radikali in demokrati ni prave sloge na vladi. Poprej, ko so za ustanovitev svoje moči in oblasti, pripravljali nazadnjaške zakone, ko so kovali „obznane" proti opozicijonalnim strankam, so bili najboljši bratje, danes pa se prepirajo, ker stojijo pred važnimi dogodki, ki se bodo izcimili prej ali slej iz zavoženega gospodarstva in pa iz vseh krivic in nerednosti, ki se kopičije v strašne višine. Vsaka stvar ima svoj konec in tako se tudi koruzni zakon radikalov in demokratov pripravlja na skorajšnjo ločitev.

Ce bi bili v vladi zastopniki današnjih opozicijonalnih strank, bi stvar ne bila težka; radikali in demokrati bi jim enostavno naprtili vso krivdo današnjih nevzdržnih razmer, našli bi se sloji, ki bi to verjeli in demokratsko-radikalni režim bi se lepo nadaljeval in izžemal še to iz naroda, kar se da iztisniti in izžeti.

Večina slovenskega in hrvatskega naroda je v opoziciji in radikalno-demokratska vlada je sama v kupu grozuega nereda in gospodarskega poloma ter ne ve, kam zavaliti krivdo in odgovornost.

Po vladnih pisarnah in kabinetih se bije oster boj. Ne za obsodbo krivcev današnjega stanja, temveč edinole zato, katera od teh obeh vladnih strank bo tudi v bodoče in če tudi na razvalinah našega gospodarstva ohranila glavno besedo in najvažnejša mesta. Danes so si približno enaki: radikale zastopa ministrski predsednik Pašič, demokrate pa minister Pribičević, ki ima s svojo policijo veliko moč v rokah. Finančni minister je tudi demokrat in sedaj, ko je dajal svoje žalostno poročilo, so se radikali hudo razburjali ter kazali celo pripravljenost, naprtiti vso finančno trohnelost na demokratska pleča. To jim sedaj še ne kaže, vidi pa se, da bodo takoj storili, kakor hitro se bo šlo za tem, da ostanejo ali sami radikali, ali sami demokrati, ali pa nobeden izmed njih kot glavni prvaki na vladi.

Medsebojnega očitanja ni konca ne kraja. Tako n. pr. očitajo radikali ministru Pribičeviču, da je dal ubiti bivšega ministra Draškoviča, ker mu je bil na poti, demokrati pa zopet trdijo, da so bili radikali povod njegove smrti. Vsa umazana korupcija se iznaša na dan, pa ne zato, da se že že vendar enkrat vladno polje izčisti, o ne, samo zato, da se bratci na vladi z njo ometavajo in da močnejši slabejšega v njoj pokoplje, za sebe pa odpre nove vire profita in moči na škodo ubogega ljudstva.

Dobri izgovori.

Poročilo finančnega ministra in razni razgovori o našem finančnem stanju so odkrili, kakor že rečeno, vso malomarnost in pravo balkansko lenobo in zanikarnost naših vladinovcev.

Ce se Balkancu nekaj ne ljubi, če ne mara kaj storiti, pa kar enostavno reče: „nema, nema" in s tem je stvar gotova. Tako tudi pri naših financah. Knjig, zapiskov „nema", ne vemo koliko smo dolžni, ne vemo, koliko prinašajo viri raznih dohodkov in tako „nema" ne računa, ne obračuna.

Ce Balkanec sliši ta usodepolni „nema", potem „nema" tudi vprašanja, zakaj je tako, zakaj se ni pisalo in beležilo, kakor je običaj in potreba v vsakem gospodarstvu. Pa tudi za taka prav nenavadna vprašanja imajo vladni možje vedno izgovor na ustih in ta je — vojska. Vojska, vojska in zopet vojska je kriva, da se v Srbiji ne plačuje dosti davkov, da pravoslavni po juž. Srbiji ratirajo Turke, da se sijajno plačani visoki srbski uradniki in celo naši konzuli raje bavijo s trgovino kot pa s svojimi uradnimi posli, da se zlorabljajo zakoni in državna oblast, da se goljufa, pretepa in zmerja in tako mora biti zopet samo vojska kriva, da v državnem gospodarstvu ni ne knjig, in ne obračunov, da bi se dalo ugotoviti, kam gredo naši dohodki in kako nastanejo ogromni izdatki. Naši „mili" zavezniki v tem oziru tudi prav dobro poznajo naše gospodarstvo in zato nam marsikaj tudi po dvakrat ali trikrat zaračunajo kot dolg. Tri leta miru teh vojnih vplivov niso izbrisala, Balkanci še vedno gospodarijo brez reda in brez obračunov, če bi pa vprašali, zakaj, je prav gotovo, da ne dobimo drugega odgovora, kot to, da so se med vojno tako naučili. Kar je šlo med vojno, to naj gre še danes — to je enostavna balkanska politika.

Vojna je veliki del srbskega naroda strašno oškodovala, kakor tudi nam ni prizanašala, in tako je popolnoma upravičeno, če se govori o vojni škodi in o upoštevanju vojnih razmer, nikakor pa ne smejo ta opravičila veljati tudi za tiste, ki so si med vojno nagrabili milijone in pa za vso zanikarnost, brezvestnost in dobičkaželjno potitiko vladnih samodržcev, ki po večini tudi spadajo v družbo beograjskih milionarjev.

Nimajo mož!

Samostojni in liberalci so menda nikdar niso tako jasno in javno pri-

---

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

Izmed vseh temnih in neprijetnih obrazov, ki sem jih moral gledati tistega neprijetnega popoldne, je bil ta vsiljivo, zaporno prijazni Johnov obraz še najbolj neprijeten in nevaren.

Posvetovali smo se v kabini.

„Gospodje", je pravil kapitan, „že dam še eno povelje, bomo v hipu imeli vse moštvo na vratu. Poglejte — kako stvar stoji! Ce dobim na svoje povelje robat odgovor in moža posvarim, bo takoj ogenj v strehi; če pa tak odgovor mirno požrem, bo Silver ko, opazil, da vohamo smodnik — in mi izgubili smo igro! Le enega človeka imamo, ki se nanj smemo zanesti."

„In kdo je tisti?" je vprašal graščak.

„Silver, gospod!" je odvrnil kapitan. „Poglejte, kako se trudi, da bi ljudi pomiril! Ce bi le imel ugodno priliko, kmalu bi jim spravil iz glave njihovo slabo voljo in jih pregovoril, naj bodo mirni in naj še počakajo. In zategadelj predlagam, dajmo jim priliko! Dovolimo moštvu, naj gre popoldan na suho! Ako gredo vsi, ej, zasedemo mi jadrnico, jim ubranimo povratek in se odpeljemo s prvim ugodnim vetrom. Ako ne gre nobeden, se utrdimo v kabini — in Bog naj nam pomaga! Ce pa gredo samo nekateri, — pomnite, gospod graščak, kaj vam rečem, Silver jih pripelje nazaj krotke kakor ovce!" —

In tako smo sklenili.

Vsi naši zvesti in zanesljivi ljudje so dobili nabasane samokrese, Hunteru, Tomu in Jacku smo razložili položaj. Nič posebno niso bili iznenadeni in sprejeli so novico z večjim pogumom nego smo pričakovali.

Kapitan pa je šel na krov in nagovoril moštvo.

„Prijatelji", jim je rekel, „vroč dan smo imeli in vsi smo utrujeni in zdelani. Sprehod po otoku ne bo nobenemu škodoval, čolni so še v vodi, poslužite se jih! Kdor hoče, lahko gre za cel popoldan na otok! Pol ure pred solnčnim zahodom dam ustreliti iz topa, to naj vam bo znamenje za povratek!"

Ti bedasti ljudje so menda mislili, da se bodo kar spotikali ob kupih surega zlata, ko pridejo na otok. Namah jih je zapustila njihova slaba volja, živahen „živijo!" je zadonel in odmeval od daljnih gričev, da so se jate ptičev glasno kričeč nanovo dvignile iz lesovja in obkroževale zaliv.

Kapitan je bil vse preveč pameten, da bi jim bil na potu. V hipu je izginil pod krov in prepustil Silverju, naj sam uredi izlet.

In dobro je storil, mislim.

Ce bi bil ostal, ne bil bi mogel več prikrivati, da razume položaj. Jasen je bil ko beli dan. Silver je bil — kapitan in divje uporno je bilo njegovo moštvo.

Kar jih je bilo še zvestih — in kmalu sem se prepričal, da je bilo še nekaj takih — so bili pač strašno neumni, če niso razumeli, kaj se godi. Pa bolje rečeno, stvar je bila ta, da so bili že vsi okuženi od slabega zgleda svojih tovarišev, eni več, drugi manj. Nekateri pa so bili vendar še toliko pošteni, da se niso dali zapeljati dalje. Lenoba in trma je vsekakor čisto nekaj drugega, ko upor in uboj.

In tistikrat mi je prišla prva mojih neumnih misli, — ki so pa nazadnje rešile življenje nam vsem.

Ako je Silver šest ljudi pustil na ladji, se jih nismo mogli lotiti in ladje zasesti, kar nas je bilo zvestih. To je bilo jasno. — In ker jih je Silver res samo šest pustil, sem bil jaz za tisti dan popoldan nepotreben na krovu. Tako sem razmišljal in nazadnje sklenil, da grem na suho.

Sklenjeno, storjeno.

Kot bi mignil, sem bil čez pregrajo in v enem najbližnjih čolnov in v tistem trenutku je že tudi čoln odrinil od ladje.

Nihče me ni opazil, le eden izmed veslarjev je rekel:

„Ali ste vi, Jim? Skrijte se!"

Pa Silver je iz drugega čolna bistro pogledal sem k nam in hotel vedeti, ali sem res jaz. —

In takrat sem začel obžalovati ta svoj nepremišljeni korak —.

Kakor za stavo so hiteli čolni proti bregu. Naš je bil lažji in je imel boljše veslarje in ker smo že izpočetka bili drugim nekoliko naprej, smo jih kmalu pustili daleč za seboj.

Komaj je čolnov kljun zadel med obrežno drevje, že sem zagrabil za vejo, se dvignil iz čolna in skočil v najbližje grmovje.

(Dalje prihod.)